

restoration of coastal habitat zones

COASTal LIFE

NYHEDSBREV

OKTOBER 2025

Normalt anbefales det at holde nyhedsbreve kortfattet...

Til gengæld er der sket så meget det sidste halve år med anlæg af stenrev, ansøgning om holme, undersøgelser og formidling, at vi ikke kan holde os tilbage!

Heldigvis er der masser af billeder heri!

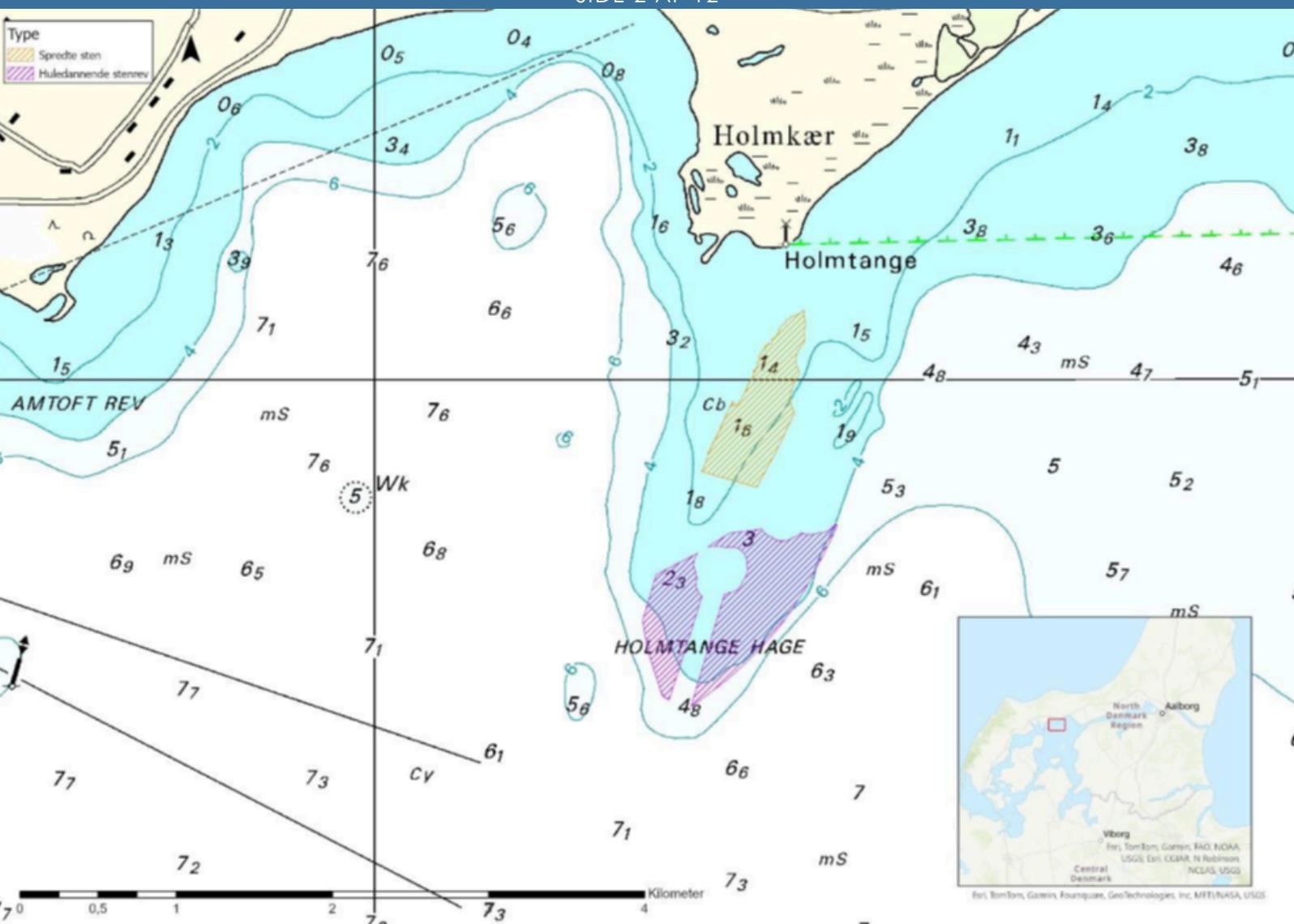
God læselyst.

Co-funded by
the European Union

Ørsted

FIGUR 1:
OVERSIGTSKORT.
PROJEKTOMRÅDET TIL
ANLÆG AF KEGLEREV
(LILLA) OG SPREDTE STEN
(ORANGE).

STENREV VED HOLM TANGE ER ANLAGT

I maj og juni blev stenrevet ved Holm Tange i Løgstør Bredning anlagt. Næsten 15.000 tons granit fra Norge ligger nu og venter på at blive koloniseret af dyr og planter. På lavt vand er der lagt spredte sten ud som supplement til den eksisterende grusbund. Dette for et projektareal på ca. 21 ha.

Lidt længere ude på vanddybder mellem 2,5 og 5 meter, er der etableret keglerev, i form af bunker sten på ca. 20 tons. Disse er fordelt på et ca. 24 ha stort område. De to områder fremgår af figur 1 ovenfor.

Stenene er store granitblokke på 60-300 kg, som svarer til en diameter på 30-100cm.

Rasmus Bonderup Pedersen, Rasmus.bonderup@aalborg.dk

**FIGUR 2:
STENENE ER UDLAGT MED
GRAVESKIB.**

**FIGUR 3:
PÅ DRONEFOTO SES
KEGLEREVENE TYDELIGT I
DET KLARE VAND.
KEGLEREVENE ER
ETABLERET MED EN
HØJDE, SÅ DER ALTID ER
CA. 2 METER VAND OVER
REVE.**

FØRSTE DYK PÅ STENREV, HOLM TANGE

I midten af august genbesøgte vi området og optog en række undervandsoptagelser med den nye undervandsdrone som projektet har erhvervet.

På besigtigelsen kunne det konstateres, at flere forskellige slags tang allerede havde etableret sig som små nye skud stenenes overflade.

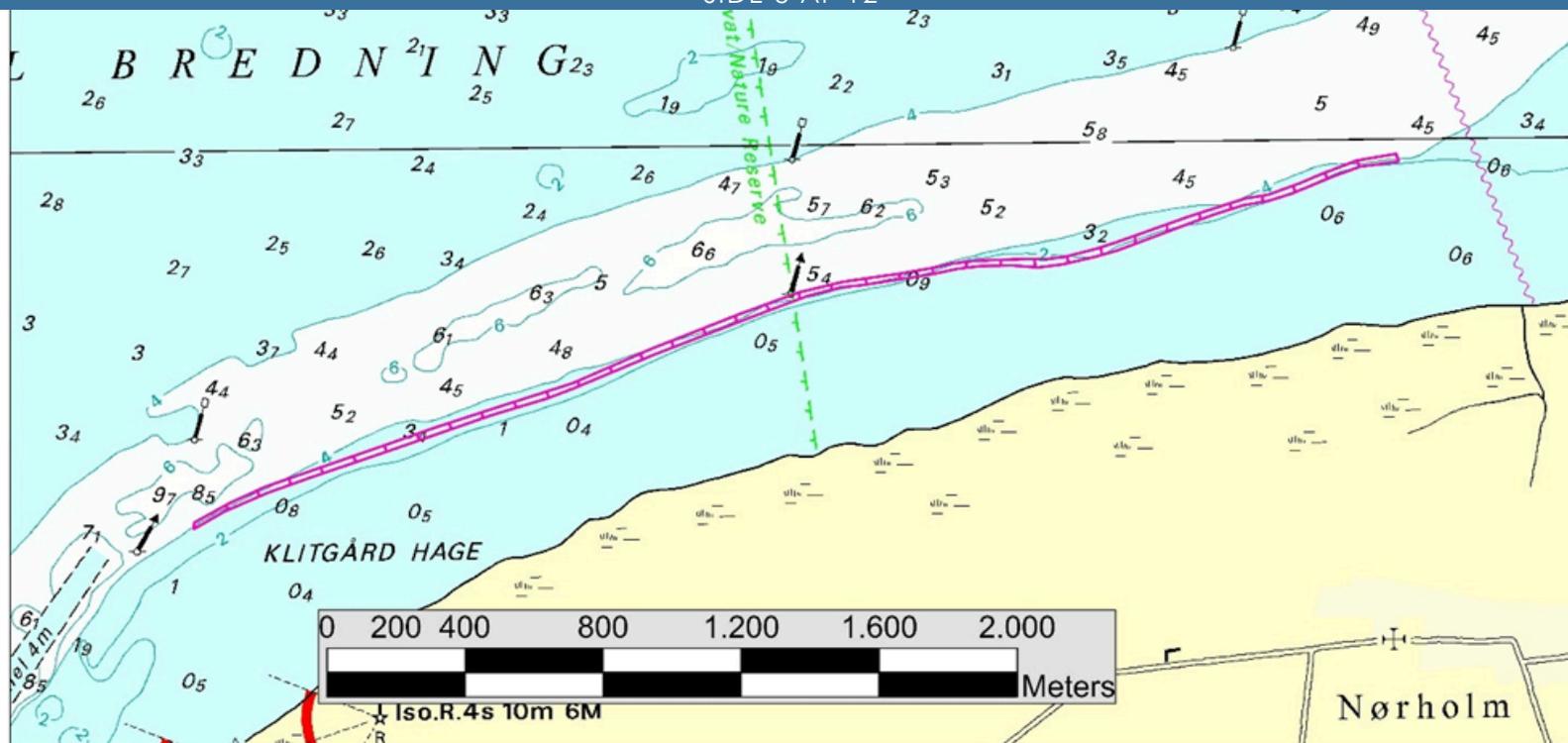
Det er planen, at vi genbesøger området med henblik på at dokumentere, hvordan livet på det nye rev udvikler sig.

Rasmus Bonderup Pedersen, Rasmus.bonderup@aalborg.dk

FIGUR 4

Første dyk ved området
(12. august 2025 ca. 2
måneder efter endelig
etablering).

**Klik på billedet for at se
video i Teams.**

STENREV VED NØRHOLM

Som en tilføjelse til COASTal LIFE har Limfjordssekretariatet og Aalborg Kommune netop ansøgt Kystdirektoratet om etablering af et nyt stenrev ved Nørholm. Der er ansøgt om et langstrakt stenrev på lavt vand ud mod Nibe og Gjølbredning som vist på Figur 5. Stenene planlægges udlagt på vanddybder mellem 1,0 til 2,0 m og dækker et samlet areal på ca. 6 ha langs sejlbredningen.

Klavs Bavnshøj Frederiksen, klavs.frederiksen@aalborg.dk

STRANDENG OG VÅDOMRÅDE VED NØRHOLM

Vådområdeprojektet ved Nørholm er nået til myndighedsbehandling af det samlede projekt. Projektet skal arbejde storskala med genopretning af naturlig hydrologi på strandenge og tilstødende marker samt supplerende naturtiltag som stenstrøning, udsåning, gravning af vandhuller m.m.

Det forventes, at myndighedsprocessen kører igennem, så der kan igangsættes etablering i vinteren 2025/2026. Projektet følges desuden tæt af diverse medier samt Aalborg Zoo, som vil arbejde med opformering og udsætning af strandtudser i området for at supplere de eksisterende trængte bestande.

Rasmus Bonderup Pedersen, Rasmus.bonderup@aalborg.dk

FIGUR 5:

Etablering af spredte sten ved Nørholm med lilla markering.

YNGLEFUGLE I COASTAL LIFE BASELINE

Ynglende engfugle er kortlagt i COASTal LIFE-projektområderne Nørholm Enge, Sletten/Fjordholmene og Helberskov i 2023-2024, mens Jersore er kortlagt i 2025.

Nørholm Enge

Nørholm Enge udgør Aalborg Kommunes største sammenhængende strandengsområde og har tidligere haft rige bestande af engfugle. Optællingerne i 2023-2024 viser dog lave tætheder (0,15 par/ha) af primært Vibe, Strandskade og Rødben. Flere parceller uden græsning er uegnede for engfugle og øger risikoen for prædation. Sammenlignet med tidligere er mere krævende arter som Engryle, Dobbeltbekkasin og Stor Kobbersneppe forsvundet. Faktorer som intens græsning fra tusindtallige Bramgæs samt prædation fra rovdyr vurderes som væsentlige trusler.

Fjordholmene foran Sletten

Det er et af Limfjordens største strandengsområder (ca. 665 ha) og tilsyneladende velplejet med kreaturgræsning, men optællingerne viser meget lave tætheder af ynglende engfugle (0,05 par/ha), langt under niveauet i 1980'erne. Tidligere var der et varieret ynglefuglesamfund med bl.a. arter som Engryle, Klyde, Brushane og Havterne som nu alle er forsvundet.

Bestandstilbagegangen forklares især med prædation fra pattedyr samt massiv nedbidning fra Bramgæs og Kortnæbbet Gås, der efterlader for kort vegetation til redeplacering for i hvert fald nogle af arterne. Desuden har der været en generel bestandsudtynding som gør, at selv tilsyneladende velegnede habitater ikke altid bliver besat af ynglefuglene. Umiddelbart nord for Fjordholmene findes den ferske lokalitet Bygholm Vejle som er en af Danmarks vigtigste engfuglelokaliteter – og så længe der er plads, vil de fleste krævende arter foretrække at yngle dér.

KLYDE

(FOTO: ORNIT.DK)

Helberskov

Helberskov består mest af inddiget agerjord med kun små strandengsarealer. Her fandtes kun få ynglefugle (tre par Rødben og fem par Vibe), primært uden for de intensivt afgræssede områder. Området vurderes at have lav betydning for engfugle, mens nærliggende øer i Mariager Fjord har større ornitologisk værdi.

Jersore

Ved Jersore er det eksisterende strandengsområde intakt med kreaturgræsning og varieret struktur, og på det begrænsede areal (den sydlige, græssede del) eksisterer et fint engfuglesamfund bestående af Rødben, Strandskade og Klyde - af sidstnævnte 9-10 par, hvilket faktisk er flere, end der historisk er registreret på lokaliteten.

Konklusion

Samlet kan det konkluderes, at projektområderne i dag rummer små og artsfattige bestande af ynglende engfugle sammenlignet med tidligere (med undtagelse af Jersore). De væsentligste udfordringer på de jyske lokaliteter er prædation fra rovdyr, massiv nedbidning af vegetationen fra gæs, samt i mindre omfang tilgroning pga. manglende græsning – hvilket tilsammen reducerer levestedernes egnethed.

Jørgen Peter Kjeldsen, jpk@ornit.dk

CA. 8-10 DAGE GAMMEL VIBEUNGE
(FOTO: ORNIT.DK)

UNDERSØGELSE AF KYSTEROSION OG KULSTOFBALANCE I STRANDENG VED LØGSTØR BREDNING

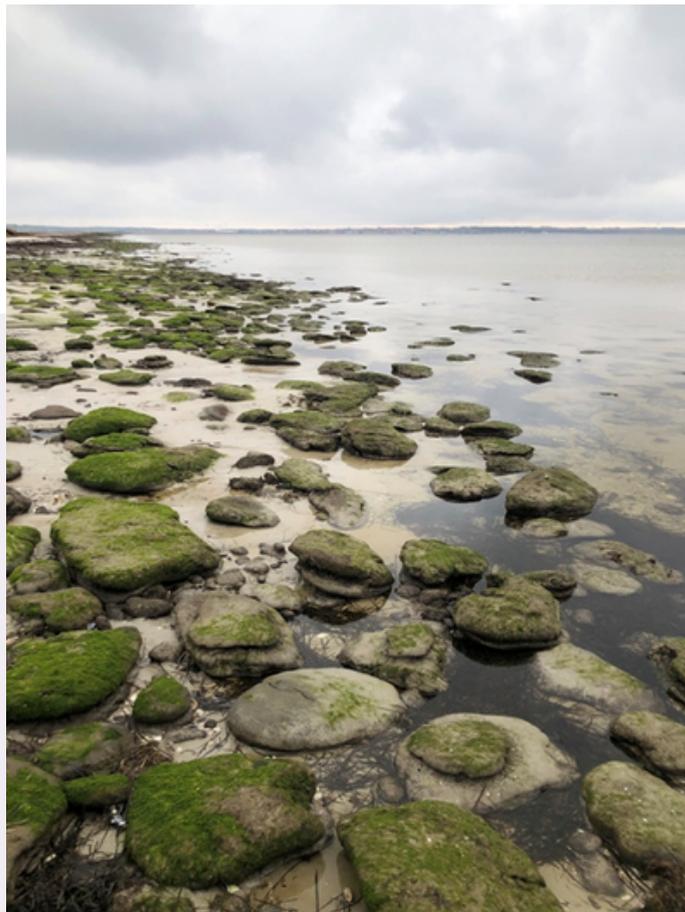
Kulstofpuljen i strandenge kan øges gennem naturgenopretning og -reetablering. Samtidig vil en sikring af de eksisterende strandenge imod erosion medføre, at den kulstofpulje, der allerede er bundet i strandengen, ikke eroderer bort.

AU har som en del af deres undersøgelser af kulstofbalancen i strandengene i COASTal LIFE lavet undersøgelser af den erosion, som er sket i Løgstør Bredning og langs andre danske strandengskyster i de seneste 70 år. Den østlige bred af Løgstør Bredning og dermed også COASTal LIFE-området viste markant kysterosion – i nogle områder op til 3,5 meter om året.

Når man kombinerer erosionsraterne med kulstofmålinger fra jordprøver viser undersøgelserne at strandengen under de nuværende forhold kan forventes at skifte fra at være en carbon sink (tilbageholde kulstof) til en carbon source (frigive kulstof) om cirka 130 år – og accelererende havspejlsstigninger kan få det til at ske tidligere.

Projektet giver således et indblik i, hvordan ændringer i kystlinjen over tid kan påvirke kulstoflagre i kystnære økosystemer, og det understreger betydningen af at bevare og udvikle sammenhængende kystzoner.

Marie Smith Jørgensen, mariesmithjoergensen@gmail.com

(Foto: Mogens Christensen)

ANSØGNING OM HOLME I HØRING – NU MED FÆRGEHOLMEN UD FOR LØGSTØR

Når dette nyhedsbrev udsendes skulle vi meget gerne være videre i ansøgningsprocessen for at få lov til at etablere holme i Løgstør Bredning. Det nye er, at vi har besluttet at inkludere en reetablering af Færeholmen ud for Løgstør.

Færeholmen var tidligere ét af to overfartssteder ved Aggersund. Fra Aggersborg på Nordsiden af fjorden kunne man køre eller vade en ganske kort strækning til Borreholm og derfra ca. 1 kilometer i grundtvand til Færeholmen. Herfra sørgede færgemanden med en kort rotur for den videre rejse til Løgstør. Efter stormfloder i 1837 og 1839 rømmedes færeholmen, men den kan stadig anes ved lavvande.

Færeholmen er således en del af Løgstørs historie og med en reetablering potentielt blive vigtig for fuglelivet i Bredningen.

Rasmus Bonderup Pedersen, Rasmus.bonderup@aalborg.dk

FIGUR 6:
Dronofoto over Løgstør med Aggersborg og Borreholm i baggrunden. Pilen markerer færeholmens ca. placering nord for sejlrunden. Man kan ane, at der er krusninger ved Færeholmen.

EVENTS & FORMIDLING

Naturmødet 22. - 24. maj 2025

På trods af en vejræssig hård opstart var Naturmødet 2025 også en succes. Denne gang havde vi udover telt også skibet Kirstine med fra Limfjordsmuseet. Skibet var lastet med mini-foredrag og madrasser stoppet med ålegræs. Telt og skib var velbesøgt.

I foråret gennemførte vi igen forløb med Klostermarkskolens elever. De præsenterede deres løsninger på de miljøproblemer, vi ser i Limfjorden. Og igen må vi konkludere, at det er meget givende at se de unge menneskers engagement og motivation. Vi håber, de kan tage det med videre - der bliver behov for det!

Vi planlægger at fortsætte og videreudvikle samarbejdet med Klostermarkskolen i 2026.

Vi planlægger dog at ændre projektets deltagelse til Naturmødet 2026 med et øget fokus på paneldebatter i de større telte og deslignende.

Rasmus Bonderup Pedersen,
Rasmus.bonderup@aalborg.dk

Konsortiemøde 7. - 8. maj 2025

Vi havde jo også vores eget interne event. Årets konsortiemøde i COASTal LIFE blev afholdt på Bramslevgaard ved Mariager Fjord og bød på to dage med faglig sparring, projektstatus og feltbesøg. Mødet samlede partnere fra hele projektet og indledtes med et helikopterperspektiv på fremdriften, herunder økonomisk.

Faglige oplæg om ålegræs, kulstofopbygning i strandenge og biogene rev, gav indblik i de nyeste resultater fra SDU, AU og DTU Aqua.

Eftermiddagen bød på konkrete anlægsprojekter og biodiversitetsoptimering, efterfulgt af drøftelser om formidling og projektets afledte effekter.

På dag to tog deltagerne med på en guidet tur til vådområdeprojekter ved Lounkær, hvor naturgenopretningsvisionerne blev krydret med et dyk ned i områdets historie.

Kristian Laustsen
krlau@mariagerfjord.dk

Kulturmødet 21. - 23. august 2025

COASTal LIFE var også med på Kulturmødet i år, hvor Limfjordsmuseet og Limfjordssekretariatet var med i en "talk" under titlen "Limfjorden - fra sildegilde til dødevande".

En diskussion/fortælling om Limfjordens forandringer og om forskningens nøgterne betragtninger om miljøets tilstand. Samtalen kiggede dog også fremad: For hvad skal der til, for at Limfjorden igen kan blive levende og fiskerig – og er der overhovedet nogen der gør noget? Hvorfor er Limfjordens tilstand endt som den er? Og hvad skal der til, for at Limfjorden igen kan blive levende og fiskerig – og er der overhovedet noget man kan gøre?

Og det er der jo heldigvis, specielt i COASTal LIFE.

Rasmus Bonderup Pedersen,
Rasmus.bonderup@aalborg.dk

Skoleforløb Hadsund - uge 36 2025

Uge 36 stod i vandmiljøets tegn for 6. årgang på Hadsund Skole. Lærere og elever havde på forhånd snakket om tilstanden i Mariager Fjord igennem de seneste år og talt om årsager til at fjorden ikke har det så godt. I løbet af ugen var alle 3 klasser forbi fjorden, hvor de mødtes med kommunens naturvejleder. Her stod den på en snak om Coastal Life projektet med primært fokus på udplantning af ålegræs hvorefter alle trak i waders for at fiske med net på det lave vand.

Eleverne fiskede både på ren sandbund og i områder med Ålegræs, for at kunne sammenligne fangst fra de to områder. Der blev fanget masser af rejer, sandkutling og små krabber og i områderne med ålegræs var der også en hel del tangnåle og hundestejler. Det var nogle gode dage med masser af læring og stof at arbejde videre med tilbage på skolen.

Karsten Rybjerg Larsen,
karla@mariagerfjord.dk

(Foto: Mogens Christensen)

SOMMERFORMIDLING 2025 PÅ LIMFJORDSMUSEET

I hele skolernes sommerferie tog Limfjordsmuseets naturvejleder børn og voksne med ud i fjorden. De iførte sig waders, fik net og spand i hånden og fangede, rørte og undersøgte det liv, der gemmer sig under overfladen.

Aktiviteten kobles op på COASTal LIFE. Ikke ved at fortælle om alle projektets delelementer og kompleksitet, men ved at skabe en forståelse for kystområder og vigtigheden levesteder som ålegræse, stenrev og tangskove gennem deltagerens egen oplevelse.

På stranden undersøges fangsten, og naturvejlederen italesætter Limfjordens (ringe) tilstand og bringer COASTal LIFE ind som middel til at skabe flere levesteder.

Jake Hubert Gardiner, jake@limfjordsmuseet.dk

